

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Égész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,

VI., Podmaniczky-utca 1. sz.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Égész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. váci-körút
55. sz., II. em. 20.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:
DARÓCZI VILMOS.

Hirdetések: Negyed oldal 5 frt; kisebb hirdetésekél minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: Dohánykapálás. Irta: Daróczy Vilmos. — A dohány osztályozása, F. V. től. A szegedi m. kir. dohánybevéltő-felügyelőség jelentése. (II. jelentés a szegedi dohánybevéltő-hivatali felügyelősegtől). — Szomorú jelen, szomorubb jövő. Irta: Ambrus József, kis-orosi plébános. — Nyílt levelek és jelentések a dohánymunkálatokról. (I. Löksházáról. V. á s á r h e l y i Lászlótól. — II., III. Kis-Oroszról. Ambrus Józseftől. — IV. Fekete Béla tisztartótól a gróf Keglevich-majorból.) — Gyári növények. Irta: Dr. Roditzky Jenő a kassai m. k. tanintézet igazgatója. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

Mindazon tisztelt olvasóinkat, kiknek előfizetésük lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Lapunk előfizetési ára:

Negyed évre . . . 1 frt.
Fél évre . . . 2 „
Égész évre . . . 4 „

A „Magyar Dohányujság” kiadóhivatala.
Budapest, váci-körút 55. sz.

Dohánykapálás.

Egyes helyekről jön ugyan még panasza esőhiány miatt, azonban az ország legnagyobb részében kitünő dohánytermelésre s egyáltalában szép eredményre van kilátás.

Azért meg kell ragadni az alkalmat, különösen ott, ahol az idő olyan kedvezőnek mutatkozik, mert itt a legkisebb általunk a kezeléssel adott segítség csodákat mutat fel és váratlan eredményrel, mennyiség és minőségileg lepi meg a termelőt.

A kedvező időjárás alatt nemcsak dohányunk gyarapodik, hanem a gyom, a dohánynak legnagyobb ellensége, sebes rohamban szaporodik és hirtelen elterjed olyannyira, hogy a legjobb reményekre jogosított dohány-termelésünket pár nap tönkre tudja tenni; azért tehát a kapálást egy percze sem szabad késleltetnünk, és csakis az esetben szabad és lehetne a kapálással késni, ha az általam ajánlt garaszolási munkát megtettük, mert általa a dohányrása nagy előnyben van és hirtelen szabad növése által képes a gyomot elnyomni.

Hogy a kapálást helyesen végezzük, úgy kell azt tenni, mint én már több ízben ajánltam; úgy mint:

A kapás ne úgy álljon régi szokás szerint, egyszerre sortfogni, hanem egyenként haladjon előre mint a kaszás, úgy,

hogy minden sort önállóan végezhesse; ne vélje senki, hogy ezáltal munkaidőt veszítünk, mert igaz, hogy a munkába állás alkalmával várni kell a második kapásnak míg az első egy-két méter távolságra halad, és így folytatólag a többi is, de ez csak a munka kezdeténél történik, mert miután az első kapás hamarabb végzi sorját, a másik sorba belefordul, az utána következő kapás azalatt végez és rögtön követheti, és így folytatólag utána következik minden megszakítás nélkül az összes munkássereg.

Amit veszítünk a réven, azt megnyerjük a vámon; azon kis késedelmet, melyet a munka megkezdésénél szenvedünk, azt jó kamattal a munka folyama alatt visszakapjuk; még pedig minden egyes kapás önállóan dolgozik, nincs senkitől akadályozva vagy gátolva, emelheti kapáját a mint neki tetszik, nem kell attól tartania, hogy a másiknak a kapájával összeütközik, mely összeütközéseknek rendesen egy pár palánta áldozatul szokott esni — Az önálló kapás a sorját nemcsak hogy hamarabb végezheti, de tökéletesen meg is munkálhatja, minden egyes palántát láthatja, gondosan megkapálhatja, a gyomot a töve mellől kihagyhatja és nincs senki által gátolva, hogy ezt helyesen megtegye, mert az utána következő kapás, mely szintén így cselekedhet, távol van tőle, és így egyik a másikat nem gátolja, a végeredmény pedig az, hogy a föld jobban és gyorsabban is meg van kapálva.

Az első kapáláskor használjunk rövidnyelű avagy középnagyságú kapákat; inkább legyen a kapa kisebb, mint nagy, csak ott, ahol az általam ajánlt önálló kapálás van divatban, ott a hosszonyelű kapát is lehet használni, hanem azért óvatossági szempontból a kapának nem szabad nagyon élesnek lenni.

Az első kapáláskor még arra is kell nagy súlyt fektetni, hogy a dohány töve közvetlen közelében a föld jól porhanyóvá tétesék és kis mélyedés maradjon mellette, hogy sék a lecsapódások a tövet leg hamarabb elérhessék és a nedvességet is továbbra megtarthassák; minden gyomot jól irtsuk ki és a földet porhanyóvá tegyük.

Lágyban a kapálást már csak azért sem szabad tenni, mert a föld igen összetapostatik és így a következő munkát igen megnehezíti; jelszavunk legyen tehát, hogy az első helyes kapálás a dohánytermésnek egyik legfontosabb tényezője, és hogy at-

tól van függőve téve leendő sikeres termésünk, úgy mennyiségileg, mint minőségileg.

Daróczy Vilmos.

A dohány osztályozása.

A dohány-osztályozás kérdése igen sok gondot okoz úgy a birtokososztálynak, mint a jövedéki szakközgeknak, kik egymás bírálatával alig vannak néha megelégedve.

Ennek az az oka, hogy az egyes osztályok meghatározására egyik a másikat nem tartja képesnek; az ép, valamint a rongyos és a finom dohányok többféle osztályba való sorozásánál, mely tudvalevőleg részint levélnagyság, részint a rongyosodás nagysága arányában történik meg s minthogy a hibás és a kis levelek százaléka egész pontossággal, szám szerint meg nem állapítható, vagyis meghatározva nincs, már a kertész a csomóknak összeállításával is követhet el hibákat, melyeket aztán csak a hosszas gyakorlat szüntet meg.

De ezek is bizonytalan állapotok, mert a szakostól vagy szakértelemtől vannak függővé téve s így könnyen megtörténhetik az, hogy némely termelő vagy előjáró követelését az osztályozási hirdetmények szerint kielégíteni alig lehetne.

E czélből a jövedék érdekében a tisztviselőnek felelőssége s a termelő érdeke preczebb állapotokat kíván, vagyis szemmérték szokás, magyarazgatás stb. ki kell hogy zárva legyenek.

Volna erre nézve egy szerény eszmém, melyet a következőkben van szerencsém összefoglalni.

Az átvételi ár — a szivar-dohányt kivéve — az ép- és a rongyos levelekre nézve külön legyen megállapítva, nagyságra való tekintet nélkül; a nem égő anyag külön osztályoztatva külön fizetendő és kezelendő anyag tekintéssek.

Az árak kétféle, nevezetesen égő és nem égő anyag szerint határozotassanak meg.

A nem égő dohány kereskedelmi érték alapján döntéssék el egy-két osztályba való sorozással. *)

A finom dohány maradjon, mint eddig, s a mi legkevesebb vita tárgyát képezte, ezennel is szivar-dohánynak egy vagy két osztálylyal; a válogatott osztály pedig, mint bizonytalan, ingadozó osztály elejtendő. A szivarboríték finom, szivós, égő, érett levelekből áll; tekintet nélkül, hogy boríték nagy burkolati dohánnyal, mert a tökéletes szint a dohánnyal csak az erjedés befejeztével érheti el. Ha az anyag nem volt érett színű, az esetben eddig sem jött felsőbb osztályba.

*) A hol nagylevelű dohány szokott teremni, ott az apróbb levelű dohánnyal rendesen ürve, érdes, kifejtetlen és rosszabb égésű is, mint az ugyan vele együtt egy földben termelt nagylevelű dohánnyal; szóval annak értéke gyártási szempontból olyan nem lehet, mint a nagylevelű dohánnyal.

Az égőt és nem égőt az átvételnél megkülömb-

Kivitelünk nincs, a belfogyasztás kevés, mi lesz ennek logikai következménye? Először az, hogy vagy a termelést kell a minimumra leszállítani, s másodsor az, hogy a dohány-nak egy csekély ára lesz, hogy harmadrésben sem fizeti ki a reá fordított munkát és kiadást. És ez lesz a szomorú jövő!

Buzánk a rosz közzgazdasági szerződések, nehéz vákok s vasuti konkurencziák következtében tönkre van téve; kukoriczánk a szerencsétlen szeszörvény következtében elvesztette értékét. A gazda közönségnek még egyben volt reménye, t. i. a dohányban. S ime, hamarosan arra a keserű csalódásra ébredtünk, hogy dohányunk is gabonánk sorsára jutott, tönkre van téve!

Mindezeknek pedig elmaradhatatlan következménye az ország s a nép általános elszegényedése lesz. Szomorú, fájdalmas jövő.

És hogy a magyar-dohány a jelenlegi szomorú helyzetbe jutott, ki annak az oka? — Mondjuk ki minden himezés-hámozás nélkül: a kormány.

Igen, a kormány az oka, hogy nincs kivitelünk; a kormány az oka, hogy kevés a belfogyasztás.

Herzog ur jelentésében Franciaországról azt mondja, miszerint azért szűnt meg vevőnk lenni, mert nem akarja pénztét hozkának küldeni, tehát inkább fogyasztja az ö kénésbé jó belföldi s algiri dohányját. — No, ennek ellenében én kimerem bátran mondani, miszerint ezen állítás nem állja ki a kritikát, hisz akkor Franciaország sohasem lett volna vevőnk. Vagy csak most jöttek volna ö k arra a gondolatra, hogy azt a pár millió frtot visszatartáság hazájukban? Ki állíthatná ezt a szemfüles francziáról?

Nem ez, nem ez, hanem Tisza Kálmán a hibás, a ki még a magyar ipart is eltiltotta a párizsi kiállításától. Fejtegessem bővebben? Minek, mindenki ösmeri Tisza (káros) politikáját, melyet a francziák reánk nézve szomoruan fizetnek vissza.

És ki az oka, hogy dohányunk Egyiptom elől el van zárva? Azok, kik Törökországgal a kereskedelmi szerződést megkötötték, s a magyar-dohányt teljesen figyelmen kívül hagyták. E roppant mulasztásért a felelősség egyedül Tisza Kálmánt terheli.

Nem lesz képes sem Herzog ur, sem más előttem elfogadhatólag beigazolni, hogy nem Tisza rosz közzgazdasági politikája szorította le a magyar-dohányt a külföld piacáról.

És ki az oka, hogy nincs kellő fogyasztása a belföldi kincstári dohánynak, vagyis a trafiknak?

Ennek is Tisza rosz politikája, rosz kalkulusa az oka. Nőzzük csak!

A kincstár 1887, 1888 és 1889-ben a következő árakon váltotta s váltja be a dohányt:

- I. szivarboriték: 52—38 frt.
- II. közönséges levelek: 32—13 frt.
- III. kerti levelek: 55—16 frt.
- IV. osztálybeliek: 38—15 frt.
- V. kapadodohány levelek: 28—12 frt.
- VI. kihányás: 8—6 frt.

Kevés lévén nemcsak vidékünkön, de az országban is az olyan dohány, melyért 52—55 frt. adatott volna; de a legnagyobb mennyiség 6—13 frton váltatván be, ugyhiszem, elfogadható kalkulust állapítok meg, midőn a beváltott dohány középárát 20 frtra teszem;

meghagyván a szivarboritékért a legmagasabb 52—55 frt. árt.

Tehát a kincstár átveszi a legjobb dohányt 55 frtért, a legrosszabbat 6 frtért, a legnagyobb mennyiséget pedig 20 frtért mmázánként, és ugyanezen dohányfajokat eladja 40 frttól 520 frtig mmázánként. Kételkedik valaki — benne? Tessék a legelső dohányüzsdébe beszélni dohányt venni s azt mérlegre tenni, s azonnal a következő eredmény fog előállni:

I. hosszu vágott pipadohány:
1 esom. 13 kros 10¹/₂ deka, 1 kl. = 1.25, 1 mm 125 frt.
1 > 4 > 3 > 1 > = 1.34, 1 > 134 >

II. cigaretta dohány:
1 esom. 13 kros 2¹/₂ deka, 1 kl. = 5.20, 1 mm. 520 frt.
1 > 7 > 3 > 1 > = 2.34, 1 > 234 >

III. szivarkák:
Magy. szivarka 2 db 1 kr. 1 kl. 1600 db 8 ft. 1 mm. 80 ft.
virginia > 2 > 1 > 1 > 1600 > 8 > 1 > 80 >
hercegovina 2 > 3 > 1 > 1200 > 18 > 1 > 180 >

IV. szivarok:
1 db 5 kr. 1 kilóban van 200 db 100 frt, 1 mm. 100 frt.
2 > 3 > 1 > > 400 > 6 > 1 > 60 >
1 > 2 > 1 > > 200 > 4 > 1 > 40 >
1 > 2¹/₂ > 1 > > 400 > 10 > 1 > 100 >

Megjegyzendő, hogy a pipa- és szivar-dohánynál valamint a szivarkáknál a papir is be van számítva a sulyba, a mi szinte nem megvetendő; továbbá itt csakis azon fajok vannak említve, melyeket a nagy fogyasztó közönség naponkint szokott használni, tehát a melyekből az állam a legnagyobb hasznot húzza.

Ezek után megcsinálhatjuk a következtetést, mely bámulatba ejt mindenkit. A kincstár eladja a 20 frtért beváltott dohányt 40-től 130 frtig, s az 52-től 55 frtos dohányt 180-tól 520 frtig; vagyis a kincstár ad 6 és 55 frtot, és vesz 40—520 frtot métermázánként.

Mily óriás különbség ez! s mily óriás percentre dolgozik a kincstár! A kincstár a legnagyobb uszorás az országban!

Azután csodálja valaki, hogy nincs belfogyasztás, hogy nem fogy a trafik. Es ha ezen méreg drága, magas árhoz hozzá adjuk még a trafik élvezhetlen voltát, kegyetlen rosszaságát, meg van fejte az ok, miért nincs a trafiknak kelendősége?

Bármint fojtja is el a finánczminiszter a csempészetet, bármint is kényszerítse a közönséget az állami gyártmány fogyasztására: czélt nem fog érni.

Szállítsaalább az árakat, s amelyet adjon élvezhető anyagot, akkor azonnal megszűnik a csempészet, hogy a fináncz armádiának akár a felét is ellehet azonnal bocsájtani, s a mellett az állam bevétele is tetemesen fog emelkedni.

Csakhogy ez nem remélhető addig, míg a kormány jelenlegi rosz, merev monopolium politikája mellett megmarad.

Talán azon ellenvetést tehetik: hogy a dohány gyártása sokba kerül. Ezt elhiszem, mert ösmeretes az állami kezelés. De erre én meg azt felelem, tönkre megy azon gyáros, a ki oly gyártmányokat készített, melyek méreg drágák éshasználhatatlanok. Ugy gondolom, a gyárak felvirágzását a nagy kelendőség biztosítja, ezt a gyáros pedig csak ugy érheti el, ha gyártmányai jók és olcsók.

Tegyen így a kincstár is, s akkor a kelendőség ötszörös-hatszoros is lehet, s nem kell panaszkodnia, hogy raktárai tultömvék, s nincs fogyasztás, s ezt előbb utóbb megis kell tennie, miután dohányunk a külföld piacáról le lett szorítva.

Fájdalom! a rosz kül- és belpolitika következtében a dohánytermelő közönségnek szomorú a jelene, de még szomorubb lesz a jövője!

Ambrus József
plébános.

Kivitelünk pangását csakis a rosz anyag idézte elő legjobban, ezt tagadni nem lehet, gyártmányunk pedig oly kitünő, hogy Európa bármely gyárból kikerült szivar és dohányával megállja a versenyt. Különbön szerző czikkére még visszatérünk.

Szerk.

Nyilt levelek és jelentések a dohány-munkálatokról.

I.

Lököshaza, 1889. május hó 27.*)

A dohányültetést e hó 10-én megkezdve, mindamellett, hogy esőnk egész idő alatt nem volt és az egész ültetést vízzel kellett teljesíteni, a mai napon elvégeztük; a kiültetett palánta szépen áll, részben már hajt is, hija csak az van, amit a hangya és tücsök, na meg a furóhernyó pusztított el, ami a legelső esővel könnyen lesz pótolható. A palánta az idén vidékünkön általában igen szép és erőteljes volt, a melegágyak oly sikerültek voltak, hogy a szükségletet csaknem teljesen fedték, ezuttal saját tapasztalatomból merítve igazolom én is, a sorvetésnek czélszerűségét.

A felügyelőségnek már kétrémbeli utasítását vettük, mely utasítások czélszerűségét beösmérem, mert a műveletlen termelőt eddigi szokásaihoz képest helyesebb utra vezet, az intelligens termelőnek pedig széles kertészeivel szemben helyzetét könnyíti, mert meggyőzi öket arról, hogy mindazon kívánalmak a melyeket a nagytermelő a kezelés tekintetében irányokban hozaszta, a kincstár által is követelésbe hozhatnak. De szükségesnek tartom megjegyezni, hogy ezen utasítások semmi körülmények közt se tartalmazzanak olyat, ami egyáltalában be nem tartható, mert ez által a betartható és csakugyan betartandó kívánalmak kötelező ereje is csökkentetik, ilyen például: a kiültetett palántának után locsolása, amely kellék ökszor indokolt volna ugyan, de czélszerűen csak ott alkalmazható, ahol annak való folyóvíz, vagy állott vízzel rendelkezünk, a tartányokba való öntözvíz készletben tartása oly ajánlat, a mely csak a szükségeltető viszonyosságérolí fogalom hiányából származhatik. De továbbá utjában áll az utánlocsolásnak a kincstárnak azon intézkedése is, hogy az egyes kertészek dohányja közt, a gazda által netán beülteteniul hagyott utakat, az engedélyezett területbe beméretí, anélkül pedig vizet a dohányültetés közzé bevinni lehetetlen, — ezen közbeneső utaknak czélszerűsége és szükségessége pedig a szabályos dohány kezeléshez okvetlenül szükséges, mert a nélkül a dohány állását mindenoldalról figyelemmel kísérni nem lehet, mert a már kifejledött dohány között a járás — eltekintve attól hogy a gazda öltözékét teljesen bemocskolja — még kárral, a dohány rongálásával is jár. Ily utak hiányában nézzük csak a dohány terési műveletet, tekintve a legkedvezőbb esetet, hogy a dohány az ültetés sorrendjében a düllötől kezdve érik, az esetben midőn már a düllőre, kérben a letört dohány kinem hordható, a kocsival kell a már letört dohány részleten behajtani, ami helyén való volt hajdanában, amikor a dohány karórol a lejt mind egyszerre szedetett le, de ma már az egyes levelek is érésök szerint szedendők le, tehát ez

*) Tárghalmaz miatt mult számunkból kimaradt

